

6. Меѓународна научна конференција

**30 ГОДИНИ СТУДИИ ПО
СПЕЦИЈАЛНА ЕДУКАЦИЈА И
РЕХАБИЛИТАЦИЈА**

Охрид

14-16 септември 2023

ОРГАНИЗАТОР НА КОНФЕРЕНЦИЈАТА

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ СКОПЈЕ

**ИНСТИТУТ ЗА СПЕЦИЈАЛНА ЕДУКАЦИЈА
И РЕХАБИЛИТАЦИЈА**

ВРЕМЕ И МЕСТО НА ОДРЖУВАЊЕ

**14-16 СЕПТЕМВРИ 2023
ХОТЕЛ „ГРАНИТ“ ОХРИД**

Програмски одбор:

Проф. д-р Зора Јачова
Проф. д-р Даниела Димитрова-Радојичиќ
Проф. д-р Ристо Петров
Проф. д-р Оливера Рашиќ-Цаневска
Проф. д-р Александра Каровска Ристовска
Проф. д-р Наташа Станојковска-Трајковска
Проф. д-р Мира Цветкова (Бугарија)
Проф. д-р Бранка Јаблан (Србија)
Проф. д-р Јасмина Ковачевиќ (Србија)
Проф. д-р Едина Голаќ Шариќ (Босна и Херцеговина)
Проф. д-р Хуснија Хасанбеговиќ (Босна и Херцеговина)
Проф. д-р Елена Бојациева (Бугарија)
Проф. д-р Нергис Рамо Акгун (Турција)
Проф. д-р Салих Зеки Генч (Турција)
Проф. д-р Кристан Кугл (САД)
Проф. д-р Ивана Леснер Листиакова (Англија)
Проф. д-р Вивијана Лангер (Италија)

Организациски одбор

Проф. д-р Наташа Чичевска-Јованова
Проф. д-р Горан Ајдински
Проф. д-р Зоран Киткањ
Проф. д-р Наташа Станојковска-Трајковска
Проф. д-р Александра Каровска Ристовска
Проф. д-р Оливера Рашиќ-Цаневска
Асс. м-р Маја Филиповска (секретар)
Славица Младеновска

Уредници на Зборник на трудови:

Проф. д-р Ристо Петров
Проф. д-р Зора Јачова
Проф. д-р Даниела Димитрова-Радојичиќ

**ПРОГРАМА ЗА РАБОТА
НА КОНФЕРЕНЦИЈАТА**

14.09.2023

ЧЕТВРТОК

15.00-16.00

Хотел „ГРАНИТ„ Охрид. Регистрација на учесниците на Конференцијата. Сместување во хотелот.

16.00-17.00

Отворање на конференцијата

Обраќање на 2-дин Јетон Шаќири, Министер за Образование и наука во Владата на Република Северна Македонија

Проф.д-р Ратко Дуев, декан на Филозофскиот факултет

Проф.д-р Наташа Чичевска Јованова, раководител на Институтот за специјална едукација и рехабилитација и претседател на Организациониот одбор

Проф.д-р Ристо Петров, уредник на зборникот

Доделување награди и признанија

17.00-17.30

Кафе пауза

17.30-18.50

ПЛЕНАРНИ ИЗЛАГАЊА. САЛА 1.

Модератори: Јачова З., Димитрова Радојичиќ Д.

17.30-17.50

SENSORY STRATEGIES FOR INCLUSIVE CLASSROOMS

Lessner Listiakova, Ivana. United Kingdom.

17.50-18.10

SYSTEM OF PROFESSIONAL REHABILITATION – PREVENTION OPPOSITE REPARATION

Jovevski Lazar, Skopje, Macedonia

18.10-18.30

THE AUTISM SPECTRUM DISORDER – THE NEW/OLD CHALLENGE IN SPECIAL AND INCLUSIVE EDUCATION

Mira Tzvetkova-Arsova, Bugarija

18.30-18.50

FAMILY CENTERED ECI IN SERBIA- RESOURCES, CHANGES, SOLUTIONS

Snezana Ilik, Beograd, Serbia

20.30

СВЕЧЕНА ВЕЧЕРА во X. ГРАНИТ

- 15.09.2023** **ПЕТОК, 09.30 – 11.40 ЧАСОТ, САЛА 1.**
- СЕСИЈА А. ВОСПИТАНИЕ И ОБРАЗОВАНИЕ**
Модератори: Рашиќ Цаневска О., Киткањ З.
- 09.30-09.40** **Муџкановиќ Е., Kuduzovic A., Hadzic S.**
CHALLENGES OF INCLUSIVE EDUCATION IN
BOSNIA AND HERZEGOVINA
- 09.40-09.50** **Велевска В., Стојанова Т., Чичевска Јованова
Н.**
ПРОЦЕНА НА САМОСТОЈНОСТА ВО
ИЗВЕДУВАЊЕТО НА СЕКОЈДНЕВНИТЕ
АКТИВНОСТИ КАЈ УЧЕНИЦИТЕ СО
ИНТЕЛЕКТУАЛНА ПОПРЕЧЕНОСТ И УЧЕНИЦИТЕ
СО АУТИСТИЧЕН СПЕКТАР НА НАРУШУВАЊЕ
- 09.50-10.00** **Рашиќ Цаневска О., Кочовска М.**
КОРЕЛАЦИЈА ПОМЕГУ СТЕРЕОТИПНИТЕ
МОТОРНИ ДВИЖЕЊА И МОТОРНИОТ РАЗВОЈ КАЈ
ДЕЦА СО АУТИЗАМ
- 10.00-10.10** **Јаковчевска А., Ѓоршовска К., Чекановска
Димитриевска**
СТАВОВИ НА НАСТАВНИЦИТЕ ВО РЕДОВНИТЕ
УЧИЛИШТА КОН УЧЕНИЦИТЕ СО ОШТЕТЕН ВИД
ВО СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
- 10.10-10.20** **Крстаноска М., Томевска-Илиевска Е.,
Трајковска М.**
ТУТОРСТВО - ОБРАЗОВЕН МОДЕЛ ЗА РАБОТА СО
УЧЕНИЦИТЕ СО ПОСЕБНИ ОБРАЗОВНИ
ПОТРЕБИ И ПОПРЕЧЕНОСТИ ВО
ОСНОВНОТО ВОСПИТАНИЕ И ОБРАЗОВАНИЕ
- 10.20-10.30** **Димова К., Ајдински Г.**
СПОСОБНОСТ И СТЕПЕН НА
ПРИЛАГОДУВАЊЕ КАЈ СЕМЕЈСТВОТА НА
ДЕЦА СО ДИСХАРМОНИЧЕН РАЗВОЈ
- 10.30-10.40** **Станоевска С., Карајанова И., Басаров В.**
ПРИМЕНА НА НАСТАВНИОТ ПЛАН СПОРЕД
НОВАТА КОНЦЕПЦИЈА ЗА I, II, IV И V
ОДДЕЛЕНИЕ КАЈ УЧЕНИЦИТЕ СО ПОП ВО
ОСНОВНИТЕ УЧИЛИШТА СО РЕСУРСЕН ЦЕНТАР
- 10.40-10.50** **Новакова Стојановска Ј.**
ИСКУСТВА ОД ПОЗИТИВНОТО ВЛИЈАНИЕ НА
ЦРТАЊЕТО ВРЗ КОГНИТИВНИОТ,

ЕМОЦИОНАЛНИОТ И КРЕАТИВЕН РАЗВОЈ КАЈ
УЧЕНИЦИТЕ

- 10.50-11.00** **Андреевска Л. и соработници**
АНАЛИЗА НА АКТУЕЛНАТА СОСТОЈБА -
ПРОБЛЕМИТЕ И ПРЕДИЗВИЦИТЕ НА
СПЕЦИЈАЛНИТЕ ЕДУКАТОРИ И
РЕХАБИЛИТАТОРИ ВО ПРОЦЕСОТ НА
ИНКЛУЗИВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО СКОПСКИОТ
И СЕВЕРОИСТОЧНИОТ РЕГИОН
- 11.00-11.10** **Карастојанова Е., Икономова Р., Кузманова М.**
КОРИСНОСТА НА ПРОЦЕНАТА НА
ФУНКЦИОНАЛНОСТА НА ДЕТЕТО ПО
МЕЃУНАРОДНАТА КЛАСИФИКАЦИЈА НА
ФУНКЦИОНИРАЊЕ ВО ИНКЛУЗИВНОТО
ОБРАЗОВАНИЕ ВО ЈУГОИСТОЧНА
МАКЕДОНИЈА
- 11.10-11.20** **Илиќ Пешиќ М.**
ПЕРЦЕПЦИЈА ОД СТРАНА НА РОДИТЕЛИТЕ ЗА
ОЦЕНУВАЧКИТЕ ПРАКТИКИ ВО ИНКЛУЗИВНА
УЧИЛНИЦА
- 11.20-11.30** **Сотироска Иваноска К., Корубин Корлука М., Шурбановска О.**
ЛИДЕРСТВОТО И ОРГАНИЗАЦИСКАТА КУЛТУРА
КАКО КЛУЧНИ ФАКТОРИ ВО
ИМПЛЕМЕНТАЦИЈАТА НА ИНКЛУЗИВНОТО
ОБРАЗОВАНИЕ ВО УЧИЛИШНАТА СРЕДИНА
- 11.30-11.40** **Икономоска А.**
УЛОГАТА И ПРЕДИЗВИЦИТЕ НА СТРУЧНИТЕ
СОРАБОТНИЦИ ВО ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ
ПРИ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ИНКЛУЗИВНОТО
ОБРАЗОВАНИЕ
- 11.40-11.50** **Петрушевска М., Трајановиќ Е., Димова С., Димитриевска Е.**
НАСТАВНИКОТ ВО ИНКЛУЗИВНА УЧИЛНИЦА
- 11.50-12.00** **Донев Д.**
СПЕЦИЈАЛНАТА ЕДУКАЦИЈА И
РЕХАБИЛИТАЦИЈА КАКО ИЗВОРНА
БИОЕТИКА ЗА МОРАЛНА ГРИЖА И
ОДБРАНА НА ЖИВОТО(Т)

- 15.09.2023** **ПЕТОК, 09.30 – 12.00 ЧАСОТ, САЛА 2.**
- СЕСИЈА Б. СОЦИЈАЛНА И ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА**
Модератори: Петров Р., Станојковска-Трајковска Н.
- 09.30-09.40** **Трајков И., Илиевски В.**
СТРЕСОТ ВО СЕМЕЈСТВАТА КАЈ ЛИЦАТА СО ИНТЕЛЕКТУАЛНА ПОПРЕЧЕНОСТ
- 09.40-09.50** **Трпчевска Л.**
РАЗБИРАЊЕ НА ПРЕДИЗВИКУВАЧКОТО ОДНЕСУВАЊЕ КАЈ ДЕЦА И АДОЛЕСЦЕНТИ СО НАРУШУВАЊЕ ОД АУТИСТИЧЕН СПЕКТАР
- 09.50-10.00** **Кочов С., Ајдински Г.**
ВЛИЈАНИЕТО НА МУЛТИМЕДИЈАЛНАТА И СОВРЕМЕНАТА ТЕХНОЛОГИЈА НА РАЗВОЈОТ НА ДЕЦАТА СО АУТИСТИЧЕН СПЕКТАР НА НАРУШУВАЊЕ
- 10.00-10.10** **Saric E, Kuralic-Cisic L., Suljkanovic-Djedovic E., Selimovic S.**
APPLICATION OF RELAXATION TECHNIQUES IN THE PREVENTION OF BEHAVIORAL DISORDERS AND CAUSED BY CHRONIC DISEASES AND MOTOR DISORDERS
- 10.10-10.20** **Чекаловски С., Николовски Н., Каровска Ристовска А.**
ФУНКЦИОНАЛНА ПРОЦЕНА НА ПРАКСИЧКАТА ОРГАНИЗИРАНост НА ОРОФАЦИЈАЛНАТА МУСКУЛАТУРА КАЈ ЛАРИНГЕКТОМИРАНИ ЛИЦА СО АЛАРИНГИЈАЛНА ФОНАЦИЈА
- 10.20-10.30** **Арсовски Д., Живковиќ, Г.**
ИСТРАЖУВАЊЕ НА ПРЕДИЗВИЦИТЕ И ПРЕДНОСТИТЕ НА СЛУШНИТЕ АПАРАТИ: ВОДИЧ ЗА СЕКОЈДНЕВНО ФУНКЦИОНИРАЊЕ И ИНДИКАЦИИ ЗА ПРИМЕНА НА СЛУШНИТЕ АПАРАТИ
- 10.30-10.40** **Филипова С.**
НОВИНИ ВО РАБОТЕЊЕТО НА ЗАВОД ЗА РЕХАБИЛИТАЦИЈА НА СЛУХ, ГОВОР И ГЛАС - СКОПЈЕ
- 10.40-10.50** **Дечовски Н., Горичанец В.**

ВЛИЈАНИЕТО НА СОЦИОЕКОНОМСКИТЕ
ФАКТОРИ ВРЗ ЗДРАВЈЕТО НА НОВОРОДЕНИТЕ

- 10.50-11.00** **Симоновска С., Васев С.**
ПРЕДИЗВИЦИТЕ НА СЕКСУАЛНОТО И
РЕПРОДУКТИВНО ЗДРАВЈЕ И ПРАВА НА
ДЕВОЈЧИЊАТА И МЛАДИТЕ ЖЕНИ СО
ПОПРЕЧЕНОСТ
- 11.00-11.10** **Шурбановска О., Даскаловски Д.**
ИСКУСТВАТА НА БРАЌАТА И СЕСТРИТЕ НА
ДЕЦАТА СО ПОСЕБНИ ПОТРЕБИ
- 11.10-11.20** **Татеша Е., Димитрова-Радојичиќ Д., Мемеди
Б.**
КВАЛИТЕТОТ НА ЖИВОТ КАЈ ЛИЦАТА СО
ПРЕСБИОПИЈА
- 11.20-11.30** **Стојменовска Мицевска М.**
ЛИЧНАТА АСИСТЕНЦИЈА КАКО СОЦИЈАЛНА
УСЛУГА ВО ДОМОТ
- 11.30-11.40** **Xhemali Z., Ramadani Rasimi T**
QUALITY OF LIFE ON PHYSICAL ASPECT OF
PARENTS OF CHILDREN AND ADOLESCENTS WITH
SPEECH DISORDERS AND HEARING IMPAIRMENTS
IN NORTH MACEDONIA
- 11.40-11.50** **Kelam, Ivica. Croatia**
THE DEVELOPMENT OF BIOETHICAL SENSIBILITY
AMONG EDUCATIONAL REHABILITATORS

- 15.09.2023** ПЕТОК, 12.00 – 13.00 ЧАСОТ, САЛА 1.
- СЕСИЈА В. РАНА ИНТЕРВЕНЦИЈА**
Модератори: Ајдински Г., Каровска Ристовска А.
- 12.00-12.10** Каровска Ристовска А. и соработници
ОСОВРЕМЕНУВАЊЕ НА НАСТАВНИТЕ ПРОГРАМИ
ПО РАНА ИНТЕРВЕНЦИЈА
- 12.10-12.20** Дуковска В., Муаремоска Канзоска Љ.,
Нонкулоски Д., Живковска Л.
НЕВРОРАЗВОЈНО СЛЕДЕЊЕ КАЈ ПРЕДВРЕМЕНО
РОДЕНИ: ШТО Е НОВО?
- 12.20-12.30** Филипова С., Галевска Јовчевски В.,
Крстевска Кокорманова Б.
ИНТЕГРАЦИЈА НА ПРИМИТИВНИТЕ РЕФЛЕКСИ
И РАЗВОЈОТ НА ДЕТЕТО
- 12.30-12.40** Силјановска В., Рашиќ-Цаневска О.
КОРЕЛАЦИЈА ПОМЕЃУ МОТОРНИОТ РАЗВОЈ И
РАЗВОЈОТ НА ГОВОР КАЈ ДЕЦАТА
- 12.40-12.50** Ramo Akgün N., Salih Zeki G., Özdemir M.,
Türkiye
EARLY INTERVENTION PROGRAMS IN TURKIYE
- 12.50-13.00** Ангелоска-Галевска Н., Богдановски Б.
ПРИМЕНА НА КВАЛИТАТИВНИТЕ МЕТОДИ НА
ИСТРАЖУВАЊЕ ВО СПЕЦИЈАЛНАТА ЕДУКАЦИЈА
И РЕХАБИЛИТАЦИЈА СО ФОКУС НА ИНТЕРВЈУТО
СО ДЕЦА И МАРГИНАЛИЗИРАНИ ГРУПИ

15.09.2023

ПЕТОК 12.00-13.00, САЛА 2.

СЕСИЈА Г: ПОСТЕР ПРЕЗЕНТАЦИИ

**Kovačević J., Jačova Z., Ristovska L.,
Radovanović V.**

IMPLEMENTATION OF INCLUSIVE EDUCATION

**Трошанска Ј., Кингсдорф Ш., Панкоча К.,
Мисоски А.**

ПОДГОТВЕНОСТ НА НАСТАВНИЦИТЕ ПО
ФИЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ ЗА РАБОТА СО
УЧЕНИЦИТЕ СО АУТИЗАМ

Ристовска Л., Јачова З., Ковачевић Ј.

ВКРСТЕНА ВАЛИДАЦИЈА НА ТОНАЛНИОТ ПРАГ
СО ГОВОРНА АУДИОМЕТРИЈА

**Jačova Z., Kovačević J., Ristovska L.,
Radovanović V.**

DEAF AND HARD OF HEARING STUDENTS IN
INCLUSIVE EDUCATION CLASSROOMS

Василевска Петровска И., Василевски Б.

TEACHSPACE – ДИЗАЈН НА АЛАТКА ЗА
ПРИСТАПНО И ИНТЕРАКТИВНО ДИГИТАЛНО
УЧЕЊЕ

**Лазароска В., Јованоска М., Георгиевска Ј
Јанческа Т., Ѓорѓеска Б.**

ЛИЦАТА СО КОХЛЕАРЕН ИМПЛАНТ ВО Р.С.
МАКЕДОНИЈА И КВАЛИТЕТОТ НА НИВНОТО
ЖИВЕЕЊЕ

**Чекаловски С., Николовски Н., Мицевски Г.,
Камшикоски И., Пејковска А., Сапунџија С.**

ФУНКЦИОНАЛНАТА ПРОЦЕНА НА
ПРАКСИЧКАТА ОРГАНИЗИРАНост НА
ОРОФАЦИЈАЛНАТА МУСКУЛАТУРА ОСНОВА НА
ВОКАЛНАТА РЕХАБИЛИТАЦИЈА КАЈ
ЛАРИНГЕКТОМИРАНИТЕ ЛИЦА

13.00-14.00

РУЧЕК

РАБОТИЛНИЦИ, 14.00-16.00

14.00-15.00

РАБОТИЛНИЦА 1. САЛА 1.

Тема: „Процена функционалног вида – од процене до мишљења“

Модератор: Даниела Димитрова Радојичиќ
Воведни излагања: Марина Ѓорѓевиќ, Урош Шотаревиќ, Сека Алориќ Джамбазовски, Валентина Мартаиќ и Силвана Павловиќ

15.00-16.00

РАБОТИЛНИЦА 2. САЛА 1.

Тема: „Препознавање и справување со анксиозност кај деца вклучени во дефектолошки третман“

Модератор: Оливера Рашиќ Цаневска
Воведно излагање: Лилјана Трпчевска

14.00-15.00

РАБОТИЛНИЦА 3. САЛА 2.

Тема: „Дали може да го победиш Алојз“

Модератор Наташа Станојковска Трајковска
Воведно излагање: Николиќ Небојша, НВО „Витезови Осмеха“ Нови Сад

15.00-16.00

РАБОТИЛНИЦА 4. САЛА 2.

Тема: „Дете со комбинирани оштетувања и визуелно оштетување – градење на тимски пристап“ (MDVI child and family – building and maintaining approach)

Модератор: Даниела Димитрова Радојичиќ
Воведни излагања: Снежана Сеитц (Snjezana Seitz) Ана Валиџиќ (Ana Validzic Pozgaj) и Хрвоје Гудлин (Hrvoje Gudlin) од Мали Дом-Хрватска

17.00

ИЗЛЕТ СО БРОД

16.09.2023

САБОТА, 09.30 – 11.40 ЧАСОТ. САЛА 1.

**СЕСИЈА Д. ОСТАНАТИ ОБЛАСТИ ЗНАЧАЈНИ
ЗА СПЕЦИЈАЛНАТА ЕДУКАЦИЈА И
РЕХАБИЛИТАЦИЈА**

Модератори: Киткањ З., Каровска Ристовска А.

09.30-09.40

**Кескинова А., Ризова Е., Станојковска-
Трајковска Н., Георгиевска С., Минов Н.**
ЗГОЛЕМУВАЊЕ НА МОЖНОСТИТЕ ЗА
ВРАБОТУВАЊЕ НА ЛИЦА СО
ПОПРЕЧЕНОСТ: ЗНАЧЕЊЕТО НА
ИНКЛУЗИВНИ СТРАТЕГИИ И ИНОВАТИВНИ
АЛАТКИ

09.40-09.50

Киткањ З.
ДЕПРИВАЦИИ КАЈ ОСУДЕНИ ПОЛНОЛЕТНИ
ЛИЦА И ДЕЦА КОИ ИЗДРЖУВААТ КАЗНА
ЗАТВОР- ЗАТВОР ЗА ДЕЦА

09.50-10.00

Саздов С., Димитрова – Радојчиќ Д.
ОРИЕНТАЦИЈА И МОБИЛНОСТ НА ЛИЦАТА
СО ОШТЕТЕН ВИД ВО МАКЕДОНИЈА

10.00-10.10

Клифова И., Димитрова Радојчиќ Д.
ВКЛУЧЕНОСТА НА СЛЕПИТЕ ЛИЦА И
ЛИЦАТА СО ОШТЕТУВАЊЕ НА ВИДОТ ВО
СОВРЕМЕНОТО ДИГИТАЛНО ВРЕМЕ

10.10-10.20

Vlatnik S., Selimovic S., Crnko L.
ARTIFICIAL INTELLIGENCE SUPPORTING

10.20-10.30

**Трошанска Ј., Рамадани-Расими Т.,
Младеновска А.**
ВКЛУЧУВАЊЕ НА ПАЗАРОТ НА ТРУД НА
ЛИЦА СО НАРУШУВАЊА ОД СПЕКТАРОТ НА
АУТИЗАМ: АНАЛИЗА НА ЗАКОНОТ PEOPLE
WITH DISABILITIES

10.30-10.40

Попоска А.
СОВРЕМЕН ПРИСТАП ВО ТРЕТМАНОТ НА
НЕВРОГЕНА ДИСФОНИЈА

10.40-10.50

Милошова А., Каровска Ристовска А.
ФОНОЛОШКА СВЕСНОСТ КАЈ УЧЕНИЦИ ОД
ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА

10.50-11.00

Јакимовски А., Јованов М., Минов Н.

ДОБЛИЖУВАЊЕ НА КУЛТУРНОТО
НАСЛЕДСТВО ЗА ЛИЦА СО ПОПРЕЧЕНОСТ

11.00-11.10

**Memedi B., Ramadani Rasimi T., Agai A.,
Ramadani Sadriu V.**

THE RELATION BETWEEN TEACHERS AND
THE LEARNING MOTIVATION OF STUDENTS
WITH CHALLENGING BEHAVIOR

11.10-11.20

Alana L. Schmider

AN ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF THE
PRACTITIONERS' CORE CONDITIONS IN THE
PERSON-CENTERED APPROACH IN GERMANY
FROM 2002-2028 AS PORTRAYED THROUGH
THE GWG JOURNAL
*GESPRACHSPSYCHOTHERAPIE UND
PERSONZENTRIERTE BERATUNG*

11.20-12.00

**ПРЕДЛОГ И УСВОЈУВАЊЕ НА
ЗАКЛУЧОЦИ ОД КОНФЕРЕНЦИЈАТА**